

Seisukohad Aidu taastuenergiapargi detailplaneeringu avalikul väljapanekul esitatud ettepanekute ja arvamuste kohta

Avaliku väljapaneku toimumise aeg: 31.07-29.08.2023 Alutaguse Vallavalitsuses (Tartu mnt 56, Iisaku alevik) ja Lüganuse Vallavalitsuses (Keskpuiestee 20, Kiviõli linn) ning valla veebilehtedel <http://www.alutagusevald.ee/avalikud-valjapanekud>. ja <https://www.lyganuse.ee/detailplaneeringud>.

Arvamuse esitaja ja kuupäev	Arvamuse/ettepaneku sisu	Seisukoht esitatud arvamuse/ettepaneku osas
Keskkonnaamet 15.08.2023 nr 6-5/23/10296-5 (Alutaguse Vallavalitsus, Lüganuse Vallavalitsus)	Lüganuse Vallavalitsus edastas Keskkonnaametile planeerimisseaduse § 87 lg 5 alusel Aidu taastuenergiapargi detailplaneeringu avaliku väljapaneku teate, mis toimub 31.07.2023-29.08.2023. Samasisulise teate edastas Alutaguse Vallavalitsus Vallavalitsus. Keskkonnaamet on varasemalt detailplaneeringu kooskõlastanud 13.06.2023 kirjaga nr 6-5/23/10296-3 "Aidu taastuenergiapargi detailplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande kooskõlastamine" Keskkonnaamet on avalikul väljapanekul oleva Aidu taastuenergiapargi detailplaneeringu (versioon 28.06.2023) läbi vaadanud ning tuvastanud, et võrreldes 13.06.2023 kooskõlastatud detailplaneeringu versiooniga on detailplaneeringusse lisandunud peatükk 3.2.4 „Maidla valla üldplaneeringu muutmise ettepanek“ lk 12-13, kus märgitakse: „Lisaks maakasutusele tehakse ettepanek lisada üldplaneeringu kaardile joonobjektina perspektiivne 110kV liini üldine asukoht“ Keskkonnaameti poolt 13.06.2023 kooskõlastatud detailplaneeringu materjalide hulgas oli esitatud	Võetud teadmiseks.

	joonis „Aidu taastuenergiapargi DP elektriühenduste skeem“ (20.02.2023), kus on toodud ühendus Püssi alajaamaga. Keskkonnaametil ei ole täiendavaid ettepanekuid avalikul väljapanekul olevale detailplaneeringule.	
Kliimaministeerium 17.08.2023 nr 7-15/23/934-7 (Alutaguse Vallavalitsus, Lüganuse Vallavalitsus)	Alutaguse Vallavalitsus ja Lüganuse Vallavalitsus teavitasid Kliimaministeeriumit planeerimisseaduse (PlanS) § 87 lõike 5 alusel Aidu taastuenergiapargi detailplaneeringu avalikust väljapanekust. Kõnealune detailplaneering asub osaliselt Alutaguse valla ja osaliselt Lüganuse valla territooriumil. Detailplaneeringu koostamise eesmärk on kombineeritud taastuenergiapargi (tuule- ja päikeseenergia) rajamine ning sellega seonduvate kommunikatsioonide rajamise koridorid. Kliimaministeerium on tutvunud avalikustamisel olevate dokumentidega ning märgib alljärgnevat. Keskkonnaministeerium (alates 01.07.2023 Kliimaministeerium) on varasemalt 13.06.2023 kirjaga nr 7-15/23/934-4 esitanud ettepanekud Aidu taastuenergiapargi detailplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) aruande kohta. KSH aruande lisas 3 on toodud seisukohad Aidu taastuenergiapargi detailplaneeringu ja KSH eelnõu avalikul väljapanekul esitatud ettepanekute ja arvamuste kohta.	Võetud osaliselt arvesse (vt allolevad selgitused). Täiendused on kantud KSH aruandesse.
	Ministeeriumi ettepanekutega, mis puudutavad mõju õhukvaliteedi ja inimese tervise kohta, ei ole arvestatud ning ministeeriumi hinnangul ei ole selgitused piisavad. Varasemas ettepanekus oleme selgitanud,	KSH aruandes on analüüsitud müra ja vibratsiooni võimalikkuse ja võimalike mõjude ulatust – KSH aruanne lk 45-48. KSH ekspert juhib veel kord tähelepanu, et antud

et KSH väljatöötamise kavatsuses on toodud, et KSHs analüüsitakse müra ja vibratsiooni võimalikkuse ja võimalike mõjude ulatust ning juhtinud tähelepanu, et aruandes on käsitlemata päikesepargi korral kasutatavate tehnoseadmete müra mõju. Ühtlasi palusime KSH aruande koostamisse kaasata müra, õhukvaliteedi ja inimese tervise mõju hindamise eksperdi.

DP-ga planeeritakse vertikaalse teljega väiketuulikuid, mitte mitme MW võimsusega ja üle 100 m kõrguse tuulikumastiga tööstuslike tuulegeneraatoreid. Väiketuulikute (võimsusega 1,5-15 kW ja tuuliku kogukõrgusega kuni 30 m) müratase on kindlasti oluliselt väiksem, kui tööstuslikel tuulegeneraatoritel. Vastavalt väiketuulikute kohta esitatud erialalisele kirjandusele ja uuringutele soovitatakse väiketuulikuid paigaldada hoonetele, olukorras kus täpne tuulikute müratase on teadmata, mitte lähemale kui 200 m – vt tabel (Väiketuuliku ABC).

Müra esitatakse tuulikutel deklareeritud helivõimsustasemenä 8 m/s tuule korral (decalred sound power level vastavalt IEC 61400-11 ja IEC 61400-14)

- 1) Müratase kontrollitud kolmanda osapoole poolt - tabel või modelleerimine
- 2) Müratase teadmata – kaugus > 200 m

Deklareeritud helivõimsustase (dB)	Minimaalne distantis naaberelamutest
0 - 70 dB(A)	25 m
70 – 80 dB(A)	40 m
80 – 85 dB(A)	70 m
85 – 90 dB(A)	130 m
90 dB(A) ja rohkem või teadmata	200 m

KSH eksperdi hinnangul on 200 m piisav kaugus, sest väiketuulikud on mõeldud paigaldamiseks just hoonete või asustatud alade naabrusesse. Näiteks, Eestis toodetavate väiketuulikute TUGE müra tugevuseks on tuuliku tehnilises passis antud alla 45 dB:

IEC ref sound level @ 60 m	< 45 dBA
----------------------------	----------

		Eelnevat silmas pidades tehtigi KSH aruandes lk 46 ettepanek - „Üldjuhul piisab 250-500 meetrist, vältimaks võimalike häiringute teket inimesele.“, mis on oluliselt suurem vahekaugus, kui erialases kirjanduses soovitatud 200 m. KSH eksperdi hinnangul ei ole senised Eestis paigaldatud <u>päikesepargid</u> ega nende <u>tehnoseadmed</u> suuremat sorti müraallikateks osutunud. Päikesepaneelidel puuduvad pöörlevad või liikuva osad, mis on tihti peamisteks müra tekitajateks. Päikeseelektrijaama puhul ainsaks võimalikuks müra tekitajaks on inverter. Võimsate 110 kW inverterite müratase jääb alla 30 dB. Vähest müra võib esineda ka elektritrafost aga kuna kavandatav energiapark on plaanitud ühendada olemasoleva Püssi alajaamaga, siis täiendavat müra allikat ei rajata ja müra suurenemist pole ette näha. Kuna KSH-s läbiviidud analüüside tulemusena järelitati, et päikesepargid ei ole müra ja õhusaaste tekitajad ning kavandatavate tuulikute müratase ei ületa kohaliku piirkonna (endine kaevandusala ja asustatud piirkonnad asuvad kaugel, rohkem kui 750 m) keskkonnataluvust, ega ületata seadusega kehtestatud piirväärtusi ja üldjuhul rajatakse taastuvenergiapargid õhukvaliteedi parandamiseks ning fossiilsete ainete põletamisest tingitud õhusaaste vähendamiseks, siis leidsime, et KSH aruande
--	--	--

		koostamisse müra, õhukvaliteedi ja inimese tervise mõju hindamise ekspertide kaasamine on ebavajalik. KSH juhtekspert, Olavi Hiimäe, on lõpetanud TÜ Inim- ja majandusgeograafia teaduskonna ja olema piisavalt pädev hindamaks adekvaatselt negatiivsete mõjude avaldumise võimalikkust inimesele.
	Palume selgitada, millele tuginedes on KSH aruandes lk 46 toodud väide müra kohta, et „Üldjuhul piisab 250-500 meetrist, vältimaks võimalike häiringute teket inimesele.“ KSH aruandes ei ole käsitletud tuulikute tekitavat müra (puuduvad andmed selle kohta).	vt. eelmine punkt
	Märgime, et aruande punktis „Müra, vibratsioon ja visuaalne mõju“ (lk 45) on viidatud kehtetule välisõhu kaitse seadusele. 01.01.2017 jõustus atmosfääri kaitse seadus (AÕKS), mille kohaselt on müra normtasemed piirväärtused ja sihtväärtused. Palume aruannet ajakohastada ning aruandes läbivalt kasutada õigeid termineid ning neile vastavaid väärtusi. Keskkonnamõju maatrikshindamisel (ptk 8.) on hinnatud mõju õhukvaliteedile oluliseks (7), kuid seletuskirjas kirjeldatakse, et õhukvaliteeti ei mõjutata – see on vastuolu. Kui aruandes on silmas peetud ehitusaegset õhusaastet, siis tuleks seda ka vastavalt aruandes kirjeldada.	Viide AÕKS-le lisatud Keskkonnamõju maatrikshindamisel (ptk 8.), hindamismaatriksis 1 on hinnatud mõjude võimalikku olulisust e. kaalu kriteeriumit ja seal ongi hinnatud mõju õhukvaliteedile oluliseks, sest ekspertide arvates on üldises mõistes mõju õhukvaliteedile oluline tegur. Küll aga ei tähenda see automaatselt, et konkreetse projektiga avalduvad mõjud oleksid suured, mida on hinnatud hindamismaatriksis 2. Kuna käesoleva projekti eesmärk on taastuvenergia arendamine ja sellega seoses õhukvaliteedi parandamine, siis ongi maatriksis 2 õhukvaliteedi näitajad väikesearvulised, projekti realiseerumisel ja peale ehitustegevuse lõppu on mõjusid hinnatud positiivseteks – vastuolu puudub.
	KSH aruandes ei ole käsitletud, millist tehnoloogiat on plaanis tuulikutes isolaatorina kasutada. Levinud on, et tuulikutes kasutatakse isolaatorina SF6 ehk väävel-heksafluoriidi, mis on väga tugeva toimega kasvuhoonegaas. Palume kliimavaldkonnast tulenevalt KSH	Tootja ei kasuta tõstvaid transformaatoreid turbiini elektriseadmete ühenduskohas võrguga. Ja vastavalt sellele

	aruannet täiendada ning käsitleda seda, millist tehnoloogilist lahendust on isolaatorina plaanis Aidu taastuenergiapargis kasutada ning hinnata selle lekkevõimalusi.	ei kasutada ka kõrgepinge kaitseelemente, mis kasutavad SF6 ja tavaliselt paigaldatakse pärast transformaatorit.
	Tehnilise märkusena palume ajakohastada KSH aruande toodud riiklik taastuenergia eesmärk aastaks 2030. KSH aruande lk 23 viidatakse Eesti energiamajanduse arengukava 2030 (ENMAK 2030) eesmärgile – tagada aastaks 2030 energia lõpptarbimises 50-protsendiline taastuenergia osakaal. Juhime tähelepanu, et 01.11.2022 jõustunud energiamajanduse korralduse seaduse (EnKS) redaktsiooni § 321 lõike 1 kohaselt on riiklik taastuenergia eesmärk, et aastaks 2030 moodustab taastuenergia vähemalt 65 protsenti riigisisest energia summaarsest lõpptarbimisest.	Tehniliselt valmis Aidu taastuenergiapargi DP KSH aruanne enne 01.11.2022, mistõttu oli 01.11.2022 jõustunud energiamajanduse korralduse seaduses (EnKS) suurendatud riiklike taastuenergia eesmärkidega keeruline arvestada. KSH aruannet on täiendatud.
	Samuti palume ajakohastada asjakohastes lõikudes viited Kliimaministeeriumile (näiteks maakasutuse või geoloogiliste piirangute alase pädevuse osas).	Tehniliselt valmis Aidu taastuenergiapargi DP KSH aruanne enne Keskkonnaministeeriumi nime muutmist Kliimaministeeriumiks, mistõttu oli varem antud märkusega keeruline arvestada. Korrigeeritud.
Enefit Power AS 17.08.2023 nr NJ-JUH-6/792-2 (Lüganuse Vallavalitsus)	Teavitasite 17.07.2023 kirjaga Enefit Power AS-i Aidu taastuenergiapargi detailplaneeringu avalikust väljapanekust 31.07-29.08.2023. Detailplaneering on algatatud Lüganuse Vallavolikogu 28.01.2021 otsusega nr 298. Samaaegselt algatati planeeringumenetlus Alutaguse vallas. Detailplaneering viiakse läbi Lüganuse valla Aidu-Nõmme külas Kivijärve kinnistul (43801:001:0165, pindala 223,08 ha, sihtotstarve mäetööstusmaa 100%) ja Alutaguse valla Võrnu külas Aidu karjääriväli 2 kinnistul (49801:001:2000, pindala 115,78 ha, maatulundusmaa 75%, veekogude maa 25%). Detailplaneeringu koostamise eesmärk on kombineeritud taastuenergiapargi (tuule- ja päikeseenergia) rajamine.	Võetud teadmiseks.

	Detailplaneeringuga määratakse tuulikute ja päikesepaneelide võimalikud asukohad, elektrialajaama, kaabelliinide, ühenduste soovituslikud asukohad, ehituskruntide suurused ja maakasutuse sihtotstarbed, täpsustatakse servituutide seadmise vajadus ning selgitatakse ehituslikud tingimused tuulikute, päikesepaneelide ja kommunikatsioonide rajamiseks. Detailplaneeringu koostamisest huvitatud isik on SA Ida-Virumaa Investeeringute Agentuur. Planeeringuala kattub osaliselt Lüganuse Vallavolikogu 23.04.2020 otsusega nr 252 kehtestatud „Uus-Kiviõli kaevanduse tehnilise taristu objektide teemaplaneering“ alaga, mille koostamisest huvitatud isik oli Enefit Power AS. Lisaks ulatub planeeringualale osaliselt Uus-Kiviõli tööstusala. Enefit Power AS-l puuduvad vastuväited avalikul väljapanekul oleva Aidu taastuenergiapargi detailplaneeringu lahenduse kohta. Palume hoida Enefit Power AS-i kursis kõnealuse detailplaneeringu menetlusega.	
Maa-amet 21.08.2023 nr 6-3/22/6957-7 (Lüganuse Vallavalitsus)	Teavitasite Maa-ametit 17.07.2023 kirjaga nr 6-1/7-51, et Aidu taastuenergiapargi detailplaneeringu avalik väljapanek toimub 31.07-29.08.2023. Maa-amet edastas oma märkused detailplaneeringu eskiislahenduse osas 07.06.2023 kirjaga nr 6-3/22/6957-5. Avalikul väljapanekul oleva detailplaneeringu lahenduses on Maa-ameti märkustega arvestatud ning planeeringumaterjale on vastavalt korrigeeritud. Käesolevaga juhime täiendavalt tähelepanu järgmisele asjaolule. Lüganuse Vallavolikogu 30.10.2014 otsusega nr 97 kehtestatud Uus-Kiviõli kaevanduse detailplaneeringuga on Kivijärve kinnisasja	Võetud arvesse. Korrigeerida ja edastada Maa-ametile teadmiseks korrigeeritud materjalid.

	(katastritunnus 43801:001:0165) läänepiiri äärde planeeritud perspektiivne Uus-Kiviõli kaevanduse ja Aidu karjääri tööstusala vahelise kaevisekonveieri ja teenindustee asukoht. Kivijärve kinnisasjale konveieri ja seda teenindava tee rajamiseks, omamiseks ja selle majandamiseks on Enefit Power AS-i kasuks sõlmitud ka servituudi leping. Reaalservituudi ala (1,65 ha) on 30 meetri laiune vöönd Kivijärve kinnisasja läänepiiri ääres. Aidu taastuenergiapargi detailplaneeringu joonistele on kaevisekonveieri ja teenindustee asukoht peale kantud tingmäärgiga perspektiivne lintkonveier. Maa-ameti hinnangul ei ole joonistele kantud lintkonveieri asukoht kooskõlas kehtiva Uus-Kiviõli kaevanduse detailplaneeringuga planeeritud konveieri ja teenindustee asukohaga. Palume korrigeerida jooniseid ning viia nimetatud planeeringute lahendused omavahel kooskõlla. Palume edastada korrigeeritud lahendus Maa-ametile teadmiseks.	
Utilitas Wind OÜ 29.08.2023 (Lüganuse Vallavalitsus)	Lüganuse valla kodulehe andmetel toimub Aidu taastuenergiapargi detailplaneeringu („DP“) avalik väljapanek 31.07-29.08.2023. Utilitas Wind OÜ („Utilitas Wind“) esitab käesolevaga DP avalikul väljapanekul oma seisukoha. Utilitas Wind rõhutab, et toetab igati DP üldist eesmärki suurendada taastuenergia tootmisvõimsusi. Siiski vajab DP seletuskiri õigusvastase olukorra vältimiseks täpsustamist. DP seletuskirja sissejuhatuse kohaselt: „<i>Käesolev detailplaneering hõlmab Lüganuse (Aidu-Nõmme küla) ja Alutaguse vallas (Võrnu küla) paiknevaid maaüksusi. Detailplaneeringu koostamise eesmärk on kavandada tingimused Aidu taastuenergiapargi (tuule- ja</i>	Võetud arvesse. Täpsustada detailplaneeringu seletuskirja. Detailplaneeringu eesmärk ei ole sama planeeringu raames võimaldada hiljem kõrgemaid tuulikuid, kui detailplaneeringuga määratud ehitusõigus lubab. PlanS § 124 lõike 2 kohaselt on detailplaneering ehitustegevuse aluseks ning KOV ei saa käesoleva detailplaneeringu alusel anda ehitusluba kõrgematele tuulikutele kui 30 m. Krundijaotuse eesmärk on võimalike kruntidega juba praegu arvestada, kuid olulise ruumilise mõjuga ehitiste püstitamiseks tuleb lähtuda PlanS esitatud nõuetest ning koostada kohaliku omavalitsuse eriplaneering või uus

	päikesenergiapargi) rajamiseks, sh määrata selleks vajalikud sihtotstarbed ja servituudivajadused, lahendada planeeritava ala liikluskorraldus, haljastus ja tehnovõrgud. Detailplaneeringu vajadus tuleneb Arendaja, Sihtasutus Ida-Viru Investeeringute Agentuuri (endise nimega Sihtasutus Ida-Virumaa Tööstusalade Arendus) soovist rajada osaliselt ammendunud avamaa Aidu põlevkivikarjääri ning selle rekultiveerimiskava alusel taashaljastatud aladele <u>päikesepaneelidest ja mikrotuulikute</u>st koosnev taastuenergia tootmispark. Detailplaneering ja KSH algatati Alutaguse Vallavolikogu 28.01.2021 otsusega nr 303 ja Lüganuse Vallavolikogu 28.01.2021 otsusega nr 298.“ DP seletuskirja ptk 4.1 kohaselt: „Planeeringuga kavandatakse osaliselt ammendunud avamaa Aidu põlevkivikarjääri ning selle rekultiveerimiskava alusel taashaljastatud aladele <u>päikesepaneelidest ja väiketuulikute</u>st koosnev taastuenergia tootmispark. Detailplaneeringuga moodustatakse krundid ja määratakse asukohad horisontaalsetele <u>väikeelektrituulikule ja/või päikesepaneelidele</u>. Planeeringulahendusega moodustub Aidu karjääri lõuna osas energiapargi, millest üks lahustükk (Kivijärve maaüksus, 43801:001:0165) paikneb Lüganuse ning üks (Aidu karjääriväli 2, 49801:001:2000) Alutaguse valla territooriumil.“ DP seletuskirja ptk 4.3 sätestab: „Taastuenergiapargi kruntidele on kavandatud <u>päikesepaneelid ja horisontaalsed väiketuulegeneraatorid</u>.“ DP seletuskirja ptk 4.3 ja põhijoonise tabeli 2 kohaselt on ehitiste maksimaalseks kõrguseks 30 meetrit.	detailplaneering, kui ORME asukohavalik on tehtud mõlema KOV-i üldplaneeringus.
--	---	--

	Seega on DP eesmärgiks kuni 30 meetri kõrguste väike-/mikrotuulikute ja päikesepaneelide rajamiseks ehitusõiguse andmine. Samas tekitab segadust DP seletuskirja ptk 4.3 tõdemus: „Kavandatud 12-st elektrienergia tootmise ja jaotamise ehitise maa krundist moodustuvad 6 krunti (pos 3, 4, 5, 8, 9 ja 11) 15405 m² - 15600 m² suuruste ruudukujuliste kruntidena, mis asuvad hajutatult suuremate elektrienergia tootmise ja jaotamise ehitise maa kruntide sees. <u>Sellega on jäetud võimalus perspektiivis kavandada neile eraldiseisvalt üksikuid suuri tuuleturbiine. /---/ Planeeringus on lähtutud, et madalaid horisontaalseid tuulikuid on ca 350 ja päikesepaneele ca 210 tuhat. Kogu taastuvenergiapargi installeeritud võimsusena on arvestatud ca 150 MW. Tehnoloogia arenemisega võivad kavandatavad arvud muutuda. Sellest tulenevalt täpsustatakse projekteerimise staadiumis nii paneelide/tuulikute arvu, paigutust ja võimsust.</u>“ Jääb mõistetamatuks, mida allajoonitud lausega õigupoolest öelda on soovitud. Kindlasti ei saa DP-ga jätta võimalust uue planeeringumenetlusteta üle 30 meetri kõrguseid elektrituulikuid projekteerida ja püstitada. Nimelt, Vabariigi Valitsuse 01.10.2015 määruse nr 102 „Olulise ruumilise mõjuga ehitiste nimekiri“ p 4 tähenduses on olulise ruumilise mõjuga ehitiseks („ORME“) „tuulepark Vabariigi Valitsuse 26. juuni 2003. a määruse nr 184 „Võrgueeskiri“ tähenduses, mis koosneb vähemalt 30 meetri kõrgustest elektrituulikutest.“ „Võrgueeskirja“ § 2 lg 19 sätestab, et „Tuulepark	
--	---	--

	<i>käesoleva määruse tähenduses on mitmest elektrituulikust ning elektrituulikuid omavahel ja neid liitumispunktiga ühendavatest seadmetest, ehitistest ning rajatistest koosnev elektrijaam.</i>“ Seega – tuulepark, mis koosneb vähemalt kahest 30 meetri kõrgusest elektrituulikust, on ORME objekt. ORME objektide planeerimisele (muu hulgas nende asukoha valimisele) kehtivad PlanS-i kohaselt teatavasti erireeglid. Siinkohal ei ole võimalik ORME objektide planeerimisnõuetest kõrvale hiilida ka väitega, justkui tegemist oleks „eraldiseisvate üksikute“ üle 30 meetri kõrguste tuuleturbiinidega. Kohtupraktikas on tuuleparkide planeerimiskohustuse kontekstis rõhutatud, et arendustegevuse mahtu ja selle eeldatavat ruumilist mõju ei saa projekti kunstliku tükeldamisega näidata tegelikust väiksemana. Seega ei ole võimalik DP-s üle 30 meetri kõrguste „üksikute“ tuulikute püstitamise võimalust jätta. Niisamuti jääb arusaamatuks, kuidas saaks DP-d ellu viia, kui DP ehitusõigusega ette nähtud ehitiste vahele või asemele hakatakse üle 30 meetri kõrguseid tuulikuid/tuuleparki kavandama. Kokkuvõttes palume DP seletuskirjast eemaldada viite, justkui sama DP piires oleks võimalik kavandada eraldiseisvalt üksikuid suuri (üle 30 meetri kõrguseid) tuuleturbiinide ja/või tuuleparke. Rõhutame, et tegemist ei ole üksnes planeerimisliku, vaid ka turuosaliste võrdse	
--	---	--

	kohtlemise küsimusega. Teised arendajad (ka Utilitas Wind) peavad ORME objektide planeerimisel lähtuma PlanS-i rangest reeglistikust. Utilitas Wind vastab täiendavatele küsimustele meeleldi.	
--	--	--